

ZEME MŪRS

LATGOLAS NŪVODA NEDEĻAS LAIKROKSTS

Nr. 37 (125)

1997. GODA 10. OKTOBRIS

CENA 5 SANTIMI

A. BUDŽE, PRĀVESTS

DAŽUS TEIKUMŪS

Nāsej vandali sapūstējuši Viļānu piļsātas kopus — nūgōztais divas pīmīneklī plōksnes, izrauti seši krysti un sabūjoti metala krysti.

Reigas Goreigais seminars uzsōcis jaunū mōceibai godu, vysūs sečūs kursūs vucīcīs 48 studenti, sagatavōšanas kursā — 13. Pyrmajā šūgā ir 7, ūtrajā — 12, trešajā — 7, caturtajā — 5 un piktajā — 4 studenti. Vysvairōk jūs nu Rēzeknes — Aglyunas diecēzes — 25, nu Reigas arhidiecēzes — 14, Jelgovas diecēzes — 5, bet nu Lipōjas veiskupejas — 4.

Krōslovas rajona Svarīnu pogosta Ludvīkovas cīma leidz sešdasmtytu godu sōkumam atsaroda kūka baznīca, pošlaik jōs vītā ir vorsors diņoms, kūka krysts un sūleni. Leita laikā dīvkoļpojumi nūteik Jōna Rukmaņa mōjā. Baznīca byus bejušā skūlas ākā, kurā ir atbilstuša zāle, tikai napīcīšams kapitalais remonts, sōcūt ar pamatiem. Golvonō problema — nav leidzēku, vajadzei kigeli, stykls, krōsas.

Šīmū godūs daudzi cylvāki izbraukuši nu Ludvīkovas, bet tī, kas vēlējās paleidzēt atjaunot baznīcu, līgutī zvanēt pa tōlruni 43336 baznīcas komitejas priķšādātōjai Valentīnai Mackevīčai Silēnē voi pa tōlruni 53634 dekanam Stepiņam Dagdā — jys ir šōs draudzes prāvests.

12. septembrī Jō Ekeselēnce J. Bulis celebrēja sv. Misi, veļteitu Nabādzeigā Bārnu Jezus kongregacejas 70 godu atcerē Latvējā — pyrmō šōs kongregacejas mōsas, metropolita Antonija Springoviča aicīnotas, Latvējā isaroda 1927. godā. Svātku dīvkoļpojuma

pīsadalēja mōsas nu Reigas, Greivas, Leivōnim, Varaklōnim un Rudzātim, dimžāl, objektīvu īmaslu dēl navarēja atbraukt mōsas nu Kazahstanas, kur gryutū socialū un klimatiskū apstōkļūs dzeivoj un strōdoj nu 1962. goda.

Rēzeknes — Aglyunas diecēzes veiskups J. Bulis pasateice mōsom par lygūšonom un rodūšu aktivitāšu bogotū dzeivi, jōs sveice Daugavpīls sv. Pitera draudzes dekāns A. Madelāns, Aglyunas bazilikas bārnu un Greivas draudzes jaunišu kōris. Pēc mīlasta mōsas apmeklēja Aglyunas kopsātu, kur guļdeitas myrušōs, un Jaunaglyunu, kur ipasazyna ar kolegu dybynōtū gimnazēju un internatu, visojōs Jaunaglyunas muzejā, kur savōksts plaš fotografeju un cytu materiālu klōsts par kongregacejas dzeivi trejsdasmtytū godūs un myusu dinōs.

Sovukort 4. novembri Reigā sv. Jākuba katedralē Nabādzeigā Bārnu Jezus kongregacijas leļajai jubilejai veļteitu sv. Misi celebēs metropolīts Jō Ekeselēnce J. Pujats.

Latvējas regiona kongregacejas priķšēica ir mōsa Marija Gracijs, jē tu voda nu 1993. goda.

Nabādzeigā Bārnu Jezus kongregacejas mōsas 20. septembrī isaroda Lipōjā, lat apsristu vaicōjumus par darbeibū šeit, kur var veikt daudz, jo jūs darbeibas laukā itylpst nabādzeigu bārnu apryupe un apmōceiba.

14. septembrī Jō Ekeselēnce Lipōjas veiskups Ā. Brumanis apmeklēja Vaiņodi, kurās prāvests Jurs Ukins apryupe vēl ari Prikuli, Lēnas, Skrundu un plašu apgobolu ap šōm vītū. Vaiņodē beja Krusta Paugustīnōšanas svātki, uz dīvkoļpojumu puļcējōs ticeigī nu vysas apkaimes.

JŪLIJS TRŪPS,

RADIO »BREIVŌ EIROPA« KORESPONDENTS

VOI PĪKTA AVĪZE?

Nāsej rēzekniši sovōs posta kastēs atroda avizes »Latgolas Laiks« speciaлизādumū Rēzeknei un rajonam. Voi te jau iznōkušajim četrim laikrokstiem klot nōk vēl vīns?

»Latgales Laika« lopa Rēzeknei, prūtams, izraisēja lelu interesu, izlosūt atskaloja vīns ūtrs pōrsteigums. Prūti, Daugavpīls žurnalistu kolektīvs pīsokā drūsmeigu perspektīvi — kliut par Latgolas regiona voi nūvoda preces izdavumu calmlaužim, bet Rēzekne ar itū specializādumū pīteikt jaunas avizes klotbyutni. Lai nu kai, bet šām izdavumam nav pat pyrmō numera zeimes, ni izlaides datuma.

Kū tod losom par rēzeknišim? Ir materiali par vīna ūtra dūmes deputata uzskotū, dzeivi un vājasprīku, intervejas par Viļānim, studentu kreditēšonu, sportu un tys ari vyss. Dominej golvonōkūrt reklama. Redaktors sleja Annas Rancānes izpīlējumā vīneigī ir latgaļu rokstu volūdā.

Vysai attureigi »Latgales Laika« pīsateikšonūs byut par bezmož rēzeknišu golvonū informatoru nūvērtējuši ari daži vītejūs aviū redaktori. Vōrdū sokūt, pīteikt jau tys, kas varātu vēl tikai byut tyvōkā voi tōlōkā nōkūtnē, reals fakts ir tys,

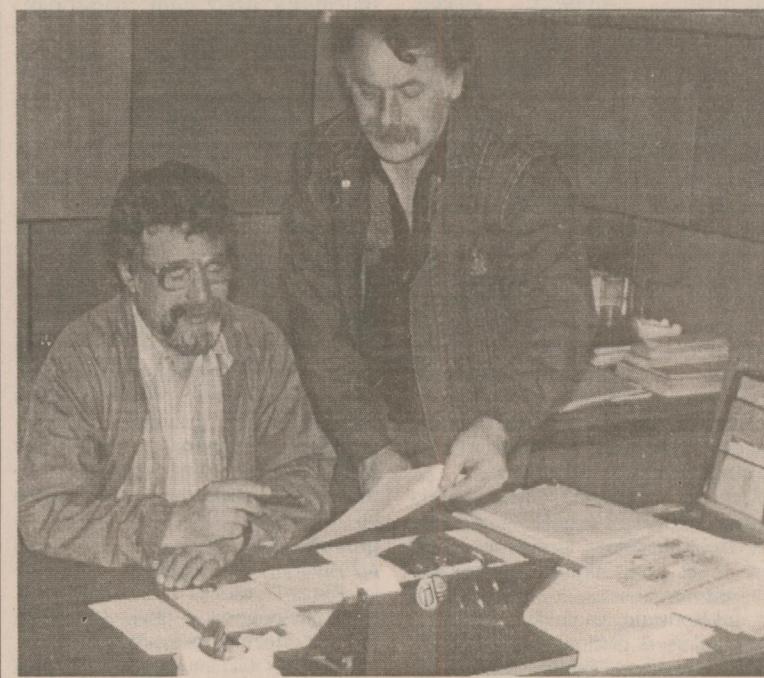
ka Rēzekne atvārta »Latgales Laika« bīrojs voi pōrstōvniecība, lai ari tys strōdōjūt nedeļu voi vairōk, zvons tī ir māms, durovas cīt, nav nūrōdes ari par dorba laiku. Varbyut seikums, tūmār bez tō laikam navarēs iztikt. Lobu pīredzi var pōrjīt nu »Lauku Avīzes« Rēzeknes bīroja, kuram gon Anna Rancāne nūrōda, ka moz teik raksteits par Latgolu. Daugavpīšim veicas lobōk?

Redaktors slejas materials saucas »Voi ceļš storp Daugavpili un Rēzekni ir taisns?«, daudz runōts par vysim jau sej zynomom pretiškeibom obu Latgolas lelpīšātū storpā, bet pavysam moz par latgaliskōs periodikas kulturas atteisteišonu, voi vysim atjaunōšonu pyrskara leimini, jo dizyn voi nav formalas vysas runas par Latgolas nūvoda avizes veidēšonu, fundamentā najamūt golvonū — volūdu. Itū tradiceju mēginūt īmīsot vin vīns »Zemturs«.

Lai kāds šūdi patīsam ir ceļš storp Rēzekni un Daugavpili, latgaliskōs preses laukā ceļa vyspōr nav, tū grib byuvēt »Latgales Laiks«. Paliku cerebā par projektīm, kai tī išaviss dzeivē un varēs laseit nōkušajūs »Latgales Laika« speciallandumūs, kolegim vēleju veiksmi!

ROGOVKIŠI AIZMĒRSUŠI?

Vysus garūs socialismā godus pi Rogovkas stoltōs katōju baznīcas, tōs golvonō oltora golā pi ūtā nūstōvēja nacyla pīmīnas plōksnes ar uzrokstu, ka šeit Dīva mīrā guļdeits lelyniku zvēreigi nūgalynōtais pīstres Ksavers Martinēnas. Jō kops ir pyrmais, tōlōk izaveidōjusēs rynda ar lapnōkim pīmīneklī, kurā izaceļas veiskupa

ja», tōs valdes priķšādātōjs ir pazeistamais A. Galuillins.

Pyrmō alkida emaljas krōsu parteja izgatavōta 1983. godā, tagad tōs te ražoju vysdaidōkūs tōnu un nūzeimes, vysōs varaveiksnas krōsos, plus vēl malnō un boltō, dažaidūs itarejumus — nu 1 litra leidz 200 litru bucom (pērcējam ar sovu taru ir lēšōk), taipat bezkrōsainu alkida laku u. c. Uz Felicianovu brauc tī, kas byuvej mōjas, kam jōkrōsoj automašinas voi kas cyts nu metalā (var ari nabraukt — šōs krōsas dabojas veikālūs vysā Latvējā). Uzjāmuma investori beja firma »Norway—Latvia«, telpas ražōnci atroda bejušajos PMK garažos, kur uzstōdēja jaunas ikōrtas. Izejvīlas ivād nu Šūmejas un Igaunejas — sadolina laku, pigmentus — nu Ukrainas, Bolkrivejas un Krivejas u. c. Leloki pastōveigī klienti — Latvējas kimeja un Latvējas dzelzceļš, Valmīras LATURA un cyti.

Uzjāmumā strōdoj 18 cylvāki, puse nu jīm — bejuši PMK darbiniki.

Attālā: AS EMFEL valdes priķšādātōjs A. Galuillins un izpyldidirektors Vladimirs Griščenko (pa labi); tādas Felicianovas krōsom izdailētās mōjejas prīcej atpyutnīkūs bāze »Sprynts« pi Zurzu azara.

MUIŽAS PIŁS DZEIVOJ

14 kilometrus nu Ludzas, Ludzas upes krasta pakalneitē pasaceļ bejušo Felicianovas muižas piłs. Gon jau jai bytu tāds pats liktijs, kai cytom, jo nav pasalāmējis ar jaunūs laiku apsaimnīkotījim. Plašos un labi sasa-globōjušos telpas sovā laikā beja rajona Meliorativōs ceļtnīceibas pīrvālades ziņā, kura cīmotā sabuvēja gon mehnīšķos darbneicas, gon dzeivojamōs mōjas strōdnīkam, cytas akas. Pādejā laikā par šōs kolonnas priķšēiku strōdōja (nu 1981. goda

Albarts Galuillins, kuram tod ari »beja tys gūds« byut pi organizacejas likvidēšonā. Tūmār jys nikur naaizgōja. Jo myusim nav vajadzeiga melioraceja, tod šamōs telpōs var ireikōt kādas to cytas ražūtes. Un cīmotā mōjvītas atroda pīcas jaunas organizacejas, tādas, kū pazeist vysā Latvējā un aiz rūbežu, pīmāram, polimeru ryupneicu un cytas. Vacajā piłs ākā sovu ofisu ikōrtōjusc akceju sabidreiba (EMFEL), kas ir sācisnōjums nu »Felicianovas emal-

ANNA ĀBOLIŅA

MUZYKANTS NU RĀNCIM

cyti.

Pyrmō dorba vīta beja Jaunmilgrōva pamatskūlā, nu kurīnes gatavōjōs istōjāi Reigas Konservatorejā, kur jō skūlōtōji beja profesors P. Joznuss (dirigēsonā), profesore M. Gubene (solfedžo, harmonēja, analize), profesors J. Krēslīns (muzykas vēsture), docente A. Abele (instrumentacija). Pēc obligāto karadīnāsta nu 1935. goda 1. novembra sōce ražēigu dorbu Rēzeknē, 2. sešklaisejāgā pamatskūlā, kur direktors beja A. Dukls. Jau ūtrajā dorba godā reikōja patstōveigu kōra koncertu, kura laikā jaunais skūlōtōjs ipasazyna ar pazeistāmu muzikē Jūliju Rozīti, kam sekōjā daudzi augleigi kūpeigō dorba godī skūlōtōju institūtu un Tautas konservatorejā. K. Medīnās prakse realizēja J. Rozītu izstrōdōtū metodiskū principus.

Pēc Rēzeknes sabombardeišonā, kai vairums kolegu, K. Medīnās devēs uz Reigu, bet na uz ilgu laiku — 1944. goda novembri atsgrīzētā kōra pianistu Jōni Usīti, četrdašmītys godu beigōs K. Medīnās beja Rēzeknes nūvoda muzykalōs dzeives centralō figura, muzykas vydusskūlā vadēja kōdirigēntu nūdālū, pasnēdze specialitāti un muzykas teoreju, vadēja šōs skūlas sīvīšu un kulturas noma jauktū kōri, beja aprīnka kōru vērsdīrēntās, bīzī metodisku paleidzebu snēdze skūlōs, klubūs. Rēzeknes aprīnka Dzīšmu svātkus 1948. goda 10.—11. juli dzīdōja 37 kōri ar 1860 daleibnīkiem. Kai pedagogi pīvēre celu uz muzyku daudzim tālanteigim Latgolas jaunajim — Terezei Šadurskai-Brokai, Antoninai Pukstei-Mežinskai, Stanislavam Brokam, Helenai Runtovskai-Lazarevičai, Jōnam Medīnām, Eduardam Belasovam un

Rodūsās dorbs izapade kompozīcējā, ar dzīlu izpratni veidētās latgalīšu dzīsmu apdares un originaldzīsmes, storp kūrom izacē »Rūtōj saule, rūtōj bīte«, kas pa lelōkajāi daijātās sīvīšu kōrim, kas beja jō audzēknēs E. Slišānes Tautas kōra »Medikus« sadarbeibas rezultāts. Veļejumā kōrim un U. Balodīm »Ezerēme« pīts sacēreja tekstu, taipat Rēzeknes Skūlōtōju institūta 3. izlaidūmā — »Tikšonōs priks«, dzymtajām Latvīšu kōra literatūras sāstādēšonā, uzrakstēja pīrīmū lelōkū pītējumu par latvīšu Dzīšmu svātkim, vairōkūs apcerējumus par muzykām un muzykas dzīves nūrīsem. Nūzīmeiġi ir jō zynōtiskās dorbs »Latgalīšu tautas dzīšmu apdares latvīšu komponistu dailradē«.

Klementa Medīna darbeigō muzyza pavedē pōrtryuka 1987. goda 12. novembri.

Pēc »TĀVU ZEMES KALENDARA«

atmaskojūšu uzvarējušajam socialismā, nīvins naaiztyka. Tū nu ir izdarējis laiks — plōksne saplaisōjuse, pīmīeklis sadrups.

Plōkskas ziņas par šū tragedēju un pīvestu vyspōr snādz msrg. Jōns Velkme 1963. goda Nujorkā izdūtājā Katōju kalendārā. Ksavers Martinēnas dzīmis 1880. goda Leitova, vīcējis Leitovas skūlōs un 1899. goda isastōjīs Pīterpiļs goreigajā seminarā, par pristeri isvēteits 1904. goda un icalts

par vikaru varaklōnu draudzē, kur isamōceja latvīšu volūdu un pīlēneigi isaklōve latvīšu tautā.

Tōlōkais prāvesta dzeives ceļš 1908. godā jū aizvede uz Naujeni, tūlaik Jēzupovu, kur draudzei paleidzēja saimnīcīškā dorbā, izveidōja kooperatīvu, daudz nūsadorbōja ar jaunōtni, bet 1913. godā Mogiļovas arhīveikups Kļūcinskis jū pōrēle uz Naustrāni, kur prāvests Kantiniks beja uzsōcis baznīcas byuvi, bet pī cyta baznīcī-

unga šys dorbs pōrtraukts. K. Martinēnas ar lelu dedzeibū strōdōja byuves pībēgšonā, jam ar tū posu atbīdeja draudze un 1914. godā Kļūcinskis jau isvēlēja jaunū divnomu un nūdeve draudzes lītošonā.

K. Martinēnas laikā atsajaunōja kooperatīva darbeiba Rogovkā, nūsadybyinōja kōraizdāvā sabidreiba, kas nautrānišus glōbe nu auglōtōju

Nūbeigums 4.lpp.

REDKOLEGEJA: Valija Berkina — Jākubpiļš, Jōns Eķeņis — Latgolas Kultūras centra izdevnīceiba, Pīters Gleizdāns — Rēzekne, Jōns Kokins — Daugavpils, Anita Petkune — Krāslova, Ontons Rancāns — Preili, Ontons Slyšāns — Bolvi, Viktors Trojanovskis — Ludza, Pīters Zeile — Reiga, Jōns Žugovs — Reiga, ūzemu biroja vadeitōjs — Alberts Spōģis Minstere

VALĒRIJS STŪRIS

CEĻĀ UZ ĪPAŠĀ ATBOLSTU

Preiļu rajons atsarūn Latvijas dinviena strukturā daļa, kas ir vīna nu sejok un bīžok apdzīvotajom vītum, sociāli, ekonomiski un kulturali atteisteitotok Latgolā, kur cauri godu simtenim sasa-globōjušos kultūrvēsturiska apgabola tipiskas izēmes. Te ir Latvijas katolu gredzīgais centrs un svātīta Aglyunā, Aizkraukles J. Raiņa pīmīgas vītu kompleks, Daugavas senleja. Rajons dybynīts 1949. gada 31. decembrī, bet 1959. goda teritorija paplašināta leidz tagadejim izmārim, jūmā ir 2 piļsātas un 19 pogostī, kūpplateiba — 2042,23 kvadratkilometrus, kur 51% ir lauk-saimnieciski izmantojamā zeme, nu kuras sovukort 73,5% aizjam arāzeme. Mežu plateibas sastāda 28% nu kūpplateibas, pūri — 10%, yudini, celi, kryumojī — 10% un 1% ir zamākam un pogolīm.

Rajona lelēkā daļa ietilpst Austrumlatvijas zemēnes Jersikas leidzonusā, videji 100 metrus vērs juras leimiņa, austrumu daļa — Latgolas augstines rītumu nūgožes Feimānu morēnu paugurainē un daleji arī Maltas pazamīnūmā 150—170 m vērs juras leimiņa. Maksimalo reljefa atzeimes ir Rušonās pogosta Kankaju karjera tīvumā — 195,4 m vjl, bet vyszamōkā vīta Turku pogosta Daugavas ielējā pi Veiguru mōjom — 80,4 m vjl. Augsnes cylmīzis veidoj mōslīmīt, kur dzīgon lelas plateibas aizjam grāntaino smītīt, rešok sastupami smilšmīt voi mīla cylmīzī. Augleigīkās zemes atmežītās, mežīm nav rakstureigi leli masīvi, tūtīs relativi lelas pūri plateibas. Plašoki par 1 hektaru ir 84 azari, storpi kurim pyrmō

vīta Rušonam ar 23,7 kv. km. Feimānu aizjam 6,3 kvadratkilometrus, Cireiša — 6,2 un Zolvas — 3,7 kvadratkilometrus. Daugavas garums rajona rūbežās ir 30 kilometri, Dubnas — 90, Feimankas garums 72, Ošas — 68, Saunas — 51, Kalupes — 32, Preiļupes — 30 un Tartakas — 24 kilometri.

Klimats kontinentāls, tūmār jyutama ari jyuras īteklē, jo voldiši ir ritumu vēji, videjā temperatūra zīmā — 7 un vīsorā — +19 grādi, maksimalo zīmā registrāta — 30 un vīsorā — +34 grādi, nūkryšņu summa — ap 780 mm godā. Rudzātu pogostā ir Pelēcāres (Lelais) un Medņu — rūbežojas vēl ar Rūžupes un Sutru pogostī — Steperu (Steporu), Turkū pogostā — Gaiju un Skrebeju (Skružupi), Seiļukolna — Oklais, Jersikas — Krīvu (Jersikas), Upmalas pogostā — Ašiniku, Aglyunas — Cīriša un Ruskūlu azaru, Gutu pūri.

Celu ar grants un smīšu sagumu garums 3000 km, asfalta — 656 km, bet dzelēļa rajona teritorijā — 100 km. Ir 32 posta nūdājas, dorbojās 6 atteireišanas ikortas, 3 slimneicas un 23 feldšeru un vacmīšu punkti, 2 poliklinikas, 3 doktorati, 244 veikalī, 10532 vīnsātas, 42 bibliotekas, 22 kultūras nomi, 2 muzeji, 4 prīmskūlas īstodes, 29 vyspōrīzgleitojūšos skūlas, vokorskūla, 2 orūdyvīdusskūlas un 2 speciālos, 2 vīteji laikroktī, 5 sporta klubī, 8 aptīkas, 2 stadioni un 66 sporta laukumi, 17 kompleksi sporta laukumi, peldbaseins, 2 vīglatletikas manežus u.c.

Rajons spēj integrētis un atrast sovu

ipatnējū vītu kūpeigajā valsts atteisteibas kontekstā, geografiskais izvītījums atticeibā pret Krīvejas un Eiropas tērgim izdeveigs ryupnīceibas, lauk-saimniecības, ari turisma atteisteibai pa transportgaitenim Sanktpēterburga-Vāršava un Ventspils-Reiga-Moskova automagistrālē un dzelēļcelim, nāpīsōrītā augsne, meži, pūri u.c.

Izstrōdōjūt rajona atteisteibas programmu kai ipoši atbolstama regiona, augstākās prioritetes tyka nūteiktas pīna ražošonai, pōrstrōdei, eksportam, utrā vītā kūksnes pōrstrōdes produkti kai celuloze, furfurols, ari kūkap-strōdes preču eksports, trešājā — ryupnīcīskā ražošana, iškātīt optiskū šķidru, stykla, tekstila un omotnīceibas, ceļtnīceibas materīlu izstrōdōjumus, lynkūpeibas atjaunīšonu u.c., catūrtajā — turisma pakolpōjumi un atpyuta. Sajimi un atzeiti par vārā jamam 75 projekti, nu tīm ar augstākās prioritetes zeimi atzeimāti rajona padūmes izstrōdōti projekti zemnīku saimnīceibu elektrifikācējā, pīna ražošotu kredītsabīdreibas, specialistu saglobōšonu un aizsardzība, Preiļu sīra ryupneicās projektī energetīkā, pīna suleņu ražošonā un sīra linejas rekonstrukcēja, Rutas Norārkles z.s. »Salenieki« Rūžkolnu pogostā — pīna ražošona un turisms, Jezupa Sērmais nu z.s. »Grybolva« Gaļānu pogostā — pīna kvalitātes un ražošonās palelynošonā. Taidus pošus mērķus izvirza Jezups Lazdāns nu z.s. »Smylgas« Rūžkolnu pogostā, Tamāra Ivore nu »Kakteni« Aizkraukles pogostā, Jōns Pīzelis nu z.s. »Pumpuri« Šymā pošā pogostā un cyti.

Josoka, ari storpi tīm projektī, kuru prioritātē apzeimāta ar možokim skaitīt, daudz interesantu pīteikumu.

beidze Pušmucovas sešklaseigū pamatskūlu, Ludzas gimnāziju, bet 1949. godā — LVU Vēstures fakultāti. Jau kūpī 1947. goda — Znōtņu Akadēmējas Vēstures institūta zynōtnīkais leidzstrōdniks, nu 1963. goda — zynōtnīkais sekretārs. Mērdzīnis pētēja kapitalisma perioda agrāros problems un revolucionāru kusteibū Latgolā, uzraksteja grōmotu »1905.—1907. goda revolūcija Latgolā« (R., 1960), vēstures zynōtu kandidāts (1957).

Antropologe Raisa Denisova dzīmuse 1930. goda 30. augustā, beiguse Körsova vīdusskūlu, Moskovas universitāti (1954), beja Latvijas Zynōtņu akadēmējas Vēstures institūta zynōtnīkais leidzstrōdneica 1957.—1959. godā, PSRS Zynōtņu Akadēmējas Etnografiskā institūta darbīneica (1959.—1962). Latvijas ZA Vēstures institūta antropologu grupas vadeitōja nu 1973. goda, tīmā laikā — aizstōvēja vēstures zynōtu doktores disertaceju. R. Denisova pētēja baltu un sūmu tautu etnogenēzi, kai ari Zīmeiropas seņoķu idzīvotīju genēzi, krīvu volūdā sarakstēja grōmotas »Senejūs baltu antropologeja« (R., 1975), »Latvijā etnogenēze« (R., 1977).

Vēsturniki bejuši ari brōlāni Francis Kemps (1876—1952) un Nikodemus Rancāns (1870—1933), Tadeuš Puisāns (1922), Aleksis Rubulis (1922), Jezups Soikāns (1889—1930), Jōns Šķirmants (1906—1992).

Vyslelōkā Iguļdējumu vēstures zynōties atteisteibā, šķīt, devīs arheologs Vladislavs Urtāns. Dzimis 1921. goda 4. janvarī Ludzā, strōdnika gimiņā, beidzis Reigas 1. gimnāziju, 1939. godā iastājās Latvijas Universitates Vēstures fakultatē, beja studentu korporācēja »Lucania« bīdrs, par kū ari 1941. goda 14. junī deportāts. Dzimtīnē atsagrīze 1946. godā un turpīnā studejas, augstskūlu ar izcīleibū absolvēja 1949. godā. Jau studejī laikā pīsādālēja arheologiskās izrokumās Reigā un Nukšu kopulaulā, vālōkūs godūs vadēja izrokumus II Kaļnišu, Lismānu, Oliņu, Modūnas, Cesvaines Lucu kopulaukūs, Cesvaines, Sakaņu, Kolnāzīdu pīsākūnū, Lejaszīdu, Vedmeru dzelēļa laikmata apmetnēs, plāšajā Aizkraukles Lejasbitēnu III—XI kopulaukā, Daugmales pīsākūnū un sepijsātā. Igytūs nūzeimeigs materīals, kas pavērēja uz prišu arheologējas zynōties atteisteibū Latvijā.

Turpīnās sekōs.

PĪTERS GLEIZDĀNS

LOBS BEJIS, LOBS ARI PALĪK

Rēzeknes rajonā šūgod vēl ir 17710 hektari zemu, aizaugušu mežim, nu tīm 32% skaitās vītās ipašums, atlykuši 68 procēnti pidar tādim, kū apzeimej ar rubriku »pōreji«. Tū es pīmīnu kūksnes saisteibā ar mōkslu, aktivizātās kūksnes pilītōšonās estetikas aspektim, cylvākam — jaunsaimnīkam ekonomiskās sistēmas pōrkōtōšonās procesā. Kas ap jū nūteik? Civilizātā pasauļa mežūnīgībās ikdīnas rezonānsās dzīvei lauku sātā rit pēc piļsātas parauga.

Jezupa un Antoninas Začestu giminēs myuža nūzeimeiba uzzidējuse ar »Ilgū« mōju un 50 hektarus lelas saimnīceibas izveidīšonu Rēzeknes rajona Ilzeskolna pogostā. Atmādas vēju rūsynīti un īdrūsynīti, intelligenti un darbeigi Začestī »Ilgū« mōju pamatakmīni nūstyprīnījā klājā laukā, kur vaļēja bolti mōkūni. Jūs naatbaidēja mežu vērsyunes ar vēju osynōtim zūbim, naatbaidēja vīsus ūs godus un kūpīnu tagad izēmēj zemes celi, ūzūnu alejas, mōja un apbyuves ceļtēs — šķūni, klāvi, tehnika, kura pozitīvi išakļauj pogostā un republikas atdzīmšonās koncepcējā.

»Ilgū« saimnīceibā nav symtgadeigu kūku, bet dīvišķā saules gaisma izauguse pijs — myusdinu lauku sātā. Par kotrū jōs īmīnīku, Začestī giminēs lūceķu pošaizlīdzīgū dorbu, varātu uzrakstīt plašu apceri.

Gimenes golva Jezups apkāmē slovens lauku tehnikas specialists, pasateicīt kuram vīsus smogūs saimnīkīs dorbus — ar, sēj, plāun, kūl labeibū — veic tikai ar mašīnom. Jūs sovlaicēgi apgyust informāciju nu Latvijas un pasauļa, tōpēc saimnīceibā ilykotē enerģēja ir atbīdeiga un rezultativa dorba cīneiga. Pogosta vacōkā Jura Gailuma vīrdim izasokūt, šei giminē un sātā ir parauga vārtas.

Mozlīt par »Ilgū« dāmom: saimineica Antonina ir diplomāta ekonomiste, meita Iveta — Medicinas akadēmējas studente, išsaista perspektīvu lāmumu izstrōdīšonā, lai »Ilgas« reiz uzzid vīsā krōšumā. Bēt skaituma cīstīnōtāja, maklātāja un ivīsēja misija nu dobas uzītēcā dālam un brōlām Arnīm, Rēzeknes Mōkslas koledžās 3. kurss kūktēnīceibas dizaina nūdājas audzēknīm. Jūs ar lelu atbīdeibū uzsōcis myusdinīs lūti napīcišāmū dorbu — izveidīt tāvā sātās vīzualū tālu. Bez steigas, reklamas jūs nu kūku gatavoj ūra dekorus, kuru rezonānsē jau paspējuse izskanēt ari republikas masu medījus — laikroktīs un Latvijas radio 1. programmā.

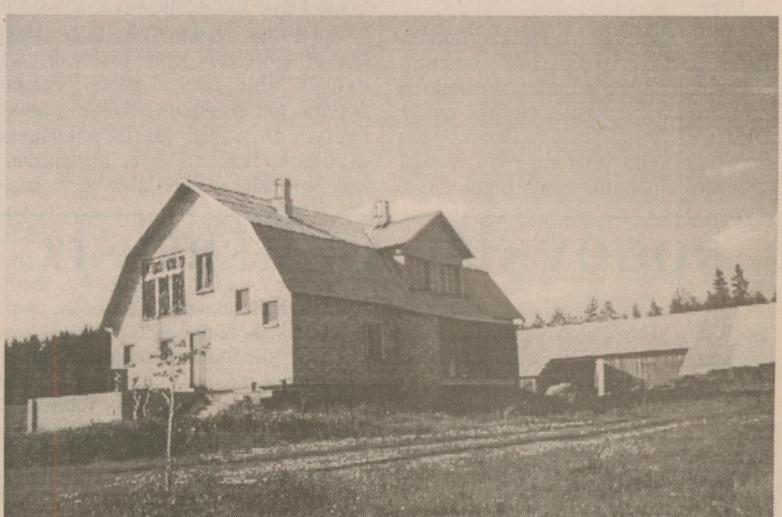
Arnīs napīkreit kaimiņānam, kurs atgōdynoj: idzer un sirdei byus priks! Jaunajam kūktēnīkam pīca uz sīrī plyust nu vīsīm dabas pūsem. Jam vīss jōredz, jōpōrdeivoj un jōpōrveidoj bez peļņas, bet drūsi un saprūtām, vīnūteibā ar laiku; jōdzeivoj sovā zemeitē, kurā vacōki ilykūši skaistokūs dzīves godus. Jō dorbi jau radzami: 3 metrus augstā

opolkū skulptura »Postnīks« pi lelō ceļa »Ilgū« celeja atzorā ir posta kasteite. Ar tū Arnīs napīrātām vīzturei voi kādim myusdinū nūtykumim, bet ceņšas mūdīnōt reiz īnā septāvā zemē mutuļojūšū dzīveibas gori.

Jau vairōkus godus Arnīs gatavoj pēc sevi mōkslai, Eiropas kulturstandartu izpratnei un, byudams goreigī bogots, pōrlīcīnī ūksta draugim ūzemēs — Stepanam Kollevam un Suzi Vīcejā, Nellei Beļgejā, Akapongam Tailandē un daudzām cytīm, kā dzīvei ir tik jauka mōksla, tōs tāly aicinoj daudzus, bet izteikt sevi mōkslā lamts tikai ratajam.

Arnīs Začestī zynōšonās un īmājas jau pōrbauda icērēt izveidīt (ar vacōku svēteibū) četrus metrus augstu krūcīfīksu tāvā sātā. Jaunais kūktēnīkiks napīdar tīm, kam bezdarbeiba sōcas reitā un beidzas pusnaktī, jūs prūt eksperimentēt, napaļikt amatīrisma leimīni, manīre, bet izprast dailomota tradīciju kusteibū, apgyut mōkslas pasauļa goreigīs dimensijas laikā un telpā. Ar sovu vīzualū rīsīnōjumu nav nimoz tīk vigli izturēt krūcīfīksu meistarū konkurenci nūvodā. Jūs cīnej rodu rokstās apstypīnōtōs līceibas par katoliskās tīceibas styrpīmu un sakralōs mōkslas tradīciju turpīnōjumu, omota un kūktēnīceibas dizaina vīlejās byut cīneigs nūvodā pāzeistāmō oltoru meistarā vacvāctāvā Ontona Gleizda (1900—1945) vīrā. Devenīpādīmīt un divīdīmīt godīmīt mejā Rēzeknes apriņķa Makašānu pogosta Vacgailumu zemnīku Meikula Gleizda vacōkajam dālam Ontonam, jaunākajam Odumam (1902—1970) un Ontona dālam Danielam (1926—1987) kūkapstrōdes dorbi Latvijas vīteibū sistemās, kuras eksīsteja lītišķā mōkslā, gōja nu rūkas. Jī vīdēja izskateigus un iztureigus rotus un ūres, linejdroškas un atspēru rotus, skaistus barokalus drēbu skapus, goldus, krāslus, tautiskas »kānapkas« — sūlus un lelos pyura lōdes, lobas kvalitātes verandas,

Nūbeigums 3. lpp.

LOBS BEJIS, LOBS ARI PALĪK

Sōkums 2. lpp.

divvuru durovas un cytu. Kulturvēsturē nūzeimeigokais ir O. Gleizda veiktā sōnu oltora apdare Nautrānu dīvnomā, mōkslas zynōtnikim vēl moz apzynōts. Pasekojūt O. Gleizda linejai, var atrast, ka atzineigus vōrdus rokstūs izapelnejās na tikai meistari, bet ari katōju pristeru Kangara un Omula darbeibā, ka ari pošlaik aktīvi dorbojušis fotografi, grafiki, ari skūlētōji, ekonomisti, zynōtniki...

Arnis, izprūtī dizaina vītu un estetiskū lūmu lauku sabidreibas kul-

turvidē, ar ornamentu »apvelejēj« pīna konnu nūvītōšanas paaugstnōjumu ceļa molā, izmontoj leidz šam pīmērstos možos arhitekturas formas — jō dorbu var drūsi izvirzēt kaidai republikas skatei voi konkursam. Osprōteigi darynōts ar koltu un cērvī tūp dekors suņa būdai, pērteņai, dīka molai. Uzsōkti vēl ari cyti kūkteņiceibas projekti, kuri pagaidom nateik izpausti.

Attālūs: »Postniķs; Začestu dzeivojamā mōja; tūp krucifikss; atpyutas breidi ar makškeri.

RĒZEKNES AUGSTSKŪLAS zynōtniskajā bibliotekā ir vairōki myusdinu pētējumi par kooperacijas atteisteibū Latgolā, golvonī — »Kooperacija un uzjēmēdarbeiba Latgolas laukūs nu 19. gs. beigom leidz myusdinom« (R., 1996), autoru kolektīvs, kuru pulkā Dr. ekon. J. Zelonka un F. Eisaka, Mg. ekon. A. Žebeka un A. Pēka, bibliotekai uzdōvynōti kompjuterizdavumā. Útru veikuši vaļsts agrarōs ekonomikas instituta zynōtniki A. Bondars, A. Moisejs un A. Puduls — vairōki Latgolas kooperativūs uzjāmumu monografiski apsekōjumi.

MOZLĪT STATISTIKAS

Latvijas Republikas naatkareigas atteisteibas pyrmī desmit godi beja kriti vin sašypūjuši Latgolas tautsaimniecības ogrōk mīreigi stōvušu laivu, ari uzjēmēdarbeibas un kooperacijas jūmā. Kreditkooperatīvā skaitā, bidru aptvārumā un vīnas sabidreibas lelumā Latgola beja izaleidzynōjus ar cytīm nūvodom, Leivōnūs, Bāltinovā un Bēržgalē izītō pīredzes skūla nabeja veleīga. Na tik veiksmei īsavisēs un nūsastyrinōjōs cytas kūpdarbeibas bidreibas:

Leidz 1925. g. 25. 03.				1928.; 1929.g.			
Latgolā Latvējā		Latgolā		Latgolā Latvējā		Latgolā	
% pret	Latveju	% pret	Latveju	% pret	Latveju	% pret	Latveju
Lauksaimniecības bīdreibas	64	155	41,3	69	276	25,0	
Pātārātōju bīdreibas	5	40	12,5	5	55	9,1	
Mašīnu kūplītōšanas bīdreibas	12	67	17,9	7	110	6,4	
Pīnsaimnīku bīdreibas	7	36	19,4	9	69	13,0	
Kūpā	88	298	29,4	90	510	17,6	

Kūpdarbeibas bīdreibas veidoj nūdarbynōti idēzīvōtōji, taidu 1930. godā Latgolā beja 541 tyukstūšas, Latvējā 1359 tyukstūšas. Rēkinōjūt uz 10 tyukstūšom nūdarbynōtūs, tām laikā Latgolā beja 1,7 bīdreibas, Latvējā — 3.

UZJĒMĒDARBEIBAS APSTĀKĻI

Latgola beja tōlumnīcības nūvods, kura atteisteibai napīcišama ipāsa protekcionisma politika, kū Dr. K.

vīns vacōkais dāls, kai beja pījimts Vydzemē un Kūrzmē, lai nadaleitai saimniecību, na tikai dāli vin, kai beja Latgolā šūnu vairōšanas laikā, bet vīsi mantiniki. Pēc ofīcialajōm ziņom 1994. goda 1. janvari individualai izmontōšanai nūdūtūs zemu plateibas zemnīku saimniecību grupā beja 14,8 hektari, pīmōju saimniecību — 5 hektari, pi kam tādas sastōdeja 45% nu kūpskaita. Vīs vīsas lobōku dzīvi meklēs caur kooperaciju?

Kooperacija ir seikzemnīku ceļ uz

NATAĻJA ULANOVA,
II KURSS

LATGOLA UN KOOPERACEJA

pelnu, bet jū ni vigli uzīt, ni ari vigli pa jū verzētis. Vinpašu ceļš ir naturalizācija, golvonais uzdavums — gīmīnes un dorba izpaleigu, pīrsvorā rodū, apgōde ar pīrytakas produktim. Uzjēmēdarbeiba nav jūs mērkis, pelna nav jūs darbeibas stimuls, vērprodukti teik pīrdūts dzīves vītōs, nālēlūs daudzumās uzpīrcējim voi vītejā tērgā, šōs saimniecības naatāsteista, ražotspīdes ceļas nūturēt kādā nūteiktā leimini.

PĪREDZES UZKRĀŠONĀS PīNSAIMNīCEIBĀ

Latvējas ekonomikas pīrkortōšanās efektivitāte lelā mārā atkareiga nu tōs zynōtniskā pamatōjuma un praktiskūs procesu izpētes. Atteisteita tērgā ekonomikā parostas, ka vīns rāzoj, ūtrs pīstrōdoj, trēsais — realizej, taidejai di leidz pāfarātōjām izaveidoj kēde. Myusu pētējumi Latgolas laukūs pārdeja: jo šei kēde ir sarauta, rūnās pretejā efekts — zemnīkam sovu produkciju nav kur likt. Daudzōs vītōs vārojams ražōšanas universalizācijas process, kod iztykas leidzekļu igyušona, pīstrōde, pīrdūšana, iiezīvīlu pērkšona un pakolpōjumu snēgšana koncentrējas vīnas izpīldītōja gīmīnes rūkōs. Taidu zemnīku, kuri igyuš koč mozu pelnu voi strōdōj vīmoy bez zaudējumā, pētējamā regionā ir ap 2,5%, kuri ražōšanas un marketinga kēdi tur sovōs rūkōs.

Kūpsaimniecību strōdīni ražōja galu, pīnu, gryodus, dōrzenus un cytu, pelnu ryupēja ekonomistus un cytus specialistus, bet tū nasūša ražōšanas vīneiba agri voi vēli bankrotej. Pōrejā nu produktu ražōšanas uz pelnu ražōšonā ir tik sarežēita, ka nav pa spākam vīsim, kuri vēlējas kliūt zemnīkam, pīna un gaļas pīstrōdes uzjāmumu vādeitōji, cyta veida uzjēmējēji. Zemnīkam, uzjēmējam — produkcijas pīrstrōdōtōjam, tērgōtōjam un patārātōjam dažādās saimniecīskās intereses: ražōtōjs grib sekmei realizej produkciju, izdeveigi īsagōdōt vīsu, kas vajadzēgs ražōšonā un lai igytu leidzekļu sadz izmoksas, dūd pelnu. Jam svareigi ir samozīnōt pošizmoksu. Tikai nādaudzi leidzeigu veiksmi mōcōs gyut uzjēmēdarbeibā, pelna te ir dreīzōk izjāmums, navys lykumsakareiba.

Augstas konkurencēs apstākļūs individualajai darbeibai ir sovās pīrkrtēcības un ari tryukumi. Lai panoktu ineseigu tērgōšonā, itākmātu realizācijas cenas, napīcišama produktu ryupeiga šķiroša, kvalitates uzlobōšana un kontrole; īaspīšana tērgā biži vin ir veiksmei gīkā, kod zemnīkam kooperējas.

Zynomas daudzas un dažādās kooperacijas formas, jōzīvēlēj tādās, kas konkretūs apstākļūs dūd kūpdarbeibas izdavumu sasamozyōšonu. Der parēkinōt, kaidus itāpejumus var giut, nūmojūt ražōšanas leidzekļus voi īsagōdōt ipāsumā, jōnūvērtei sākumā sistēma, pakolpōjumu kvalitate un sovlaicēgums — kooperativā forma vīn, bez šūs apstākļu ryupeigas nūvēršanas, var ari nadūt gaideitū saimniecīskā efektu.

Uz vīsts uzjāmumu bāzes formalī radeitōs pīnsaimnīku sabīdreiba grytajūs ražōšanas atjaunōšanas apstākļūs pīrkopē kooperatīva golvonā principu par gryuteibu pīrvarēšanas slūga vīmērēgu sadali storp centralim pīrstrōdes uzjāmumim un produkcijas pīgōdōtōju. Pīrstrōdes uzjāmumūs strōdōtās dorba olgas sajam ar daudz možoku nūkavējumu, saleidzynōjūt ar pīgōdōtōjim, isastōj īlgstūša samokšas aizakavešana par pīrdūtu produkciju. Tyka idealizāta zemes privatipašuma lūmu ražōšana, pīdēvējūt tai speceiga stimula lūmu.

Mainītis ražōšanas leidzekļu ipāšnikim, pasarōda vairōkas negativas tendēncijas. Jaunais ipāšniks sovās zamōs kvalifikācijas dēl nāspēj nūdrūšynt pat leidzīnējū ražōšanas kulturu. Rodōs nanūkortētēiba ari pakolpōjumu sajīmōnā ar ražōšanas leidzekļim naapgōdōtājās jaunsaimniecībās, daudzvītys ari tagad nav nūvārst. Pyrmōn kōrtom — vīnu mōksleigā apsāklošana — moksa navys pēc rezultātim, bet par kotrū tehnika isarasāšana reizi. Taidu samokša teik pīrkrtāzā teritorējās, kur napīteikama šō profila specialistu konkurencē. Sekas — napīrbaudeitu, mozrazeigu buļļu izmontōšana un skīmes kvalitāšu zaudēšana.

Ītekmejā infrastruktūras zamō kvalitate, pīmāram, ceļu teikla stōvūklis un

bleivums, tōlrūpa sarunu punktu skaita sasamozyōšona utt. Myusu valsti organizātāis pīna un gaļas uzjāmumu privatizācijas nūlyuks beja atjaunōt trejsdasmītā godū pīnsaimniecības organizatoriskā strukturā. Latgolā, saleidzynōjūt ar Latvēju kūpumā, pīna pīrstrōdes uzjāmumu teikls beja ratōks, Vydzemē pīnsaimnīku sabīdreiba beja ap 1360 slaucamō gūvīm, Latgolā — tikai 690, Vydzemē vīnas pīnōtovas voi krejōtovas pīgōdōtōji beja 112, Latgolā — 41. Vyslēlōkais gūvī skaits beja Zemgale — krejōtovu apkalpes zonā videjī 262, Latgolā — 64. Nu tō lelā mārā beja atkareiga ari pīnsaimniecības atteistei-

lynus, kartupeļus, lupinu, pavairojū skīmes gryudus; nūpērktas cērmas 5 hektaru plateibā.

Strōdōj 30 olgōti darbiniki — valdes priksādātōjs, grōmotvede, inženērs, elektiks, nūlyktovas pīrziņi, kūkzōgātovas vādeitōjs, matynōtōjs, vyrpōtōjs, 3 sorgi, 3 autovadeitōji, 11 traktori, 5 dažādu paleigdorbu strōdīni u. c., nu jīm 26 ir kooperativa bīdrī. Videjō olga mēnesi — Ls 25.

Kooperatīvās darbeibas zonā ir vineigā juridiskā persona, 1994. godā paleidzēja vairōk nakai 500 personom, 90% pakolpōjumu — bīdrī.

Apmoksa:

Bīdrīm	Klientim
Aršona 1 h	7,50
Kūtīvēšona 2 slīdēs, 1 ha	6,—
Gryudu sēja 1 ha	3,50
Bīšu sēja 1 ha	6,—
Kombaina izmontōšona 1 ha	10,—
Zōles plaušona 1 ha	6,—
Karupeļu otaršona 1 ha	20,—
Sīna presēšona 1 ha	6,—
Gryudu kālēšona 1% mytruma) 1 st.	0,60
	0,72

Šīmā posā 1994. godā nūmoksoti Ls 301 inōkuma nūdūklis, Ls 1951. — socialais, Ls 1127 — pīvinōtōs vīrteibas, Ls 61 — zemes, kūpā — 3440 lati. Teiřō peļņa sastōdeja 2000 latus, kurus kooperativa bīdrī nūvīrzēja ražōšonas atteisteibai.

Rēzeknes rajona Kaunatas pogosta pīnsaimnīku kooperatīvā sabīdreiba »Kaunata« dybynōta 1993. godā 30. martā, valdes priksādātōja Anna Jeršova. Darbeibas pamatvirzīni — pīna savōkšona, pīrstrōde, pīna un tō produktu realizācija. Apvinōti 42 bīdrī, nu jīm 5 ir dybynōtōji, vīnas pajas vīrteiba — 8 lati. Pinu savōc nu vairōk nakai 700 individualajim ražōtōjim un vairōkom juridiskajōm personom. Veiksmei gīsadorboja ar Svariņu pogosta pīnsaimnīku kooperatīvā sabīdreibu »Lāsīte«, kura apvinoj 109 bīdrīs. Šķaunes pogosta pīnsaimnīku nu sabīreibas »Dzintars«, kura sovukort apvinoj 94 pīna ražōtōjus, taipat ar Mōkūķolna un Bēržiņu pogosta sabīreibom. Vosoras mēnešū dinā savōc videjī 15 tonnas pīna, kas nūdrūšynoj pīrstrōdes jaudas 50% apjūmā, par litru ražōtōjim moksoj 6,5—6,7 santimus. Vōkumu pasterizej, daļu izmontōj krējumam, kai pīnu tai krējumu realizej mōzumērēzīcībā; kū navar pīrdūt uz vītas, pigōdōj Krōslovas sausō vījpīna ryupēcīai voi Rēzeknes pīna konservu kombinātam.

1994. godā šō kooperativa peļņa beja Ls 3980, kū sadalēja šādi: 10% darbiniki stimulēšonai, 20% — rezerves kapitalā, 25% — dividendes uz pajom, 45% — ražōšanas modernizācijai un paplašinōšonai. 1995. godā peļņu palelynoja leidz Ls 7000, kas beja pamats, lai šei kooperatīvā sabīdreiba atsasteitītu ari tōlōk. Jei iinteresātā paplašinō produkcijas nūtā tērgā, patārātēju skaitu, bet tū var panokt ar izstrōdōjumu augstu kvalitati. Ražōšanas modernizācija un jaunu tehnoloģiju īvīšana jaun palelyno peļņas apjūmu, bet ar tū papyldus stimulēt pīna ražōtōjus ar ipērkuma cenu pīaugstnōšonu.

ROGOVKIŠI AIZMĒRSUŠI?

Sōkums 1. lpp.

nogim. Kara darbeiba naapturēja saimnīciskū rūsmi, pēc prāvesta priķšlykuma krōjaizdavu kāc un patārātoju bīdreiba nūlēme uzeļt tvaika dzērnavas, kas arī tyka eistynōts. 1917. godā pēc jō irūsynōjuma Naustrāns apreli nūtyka tautas sapulce, kurā draudze un sabīdriskos organizacijas nūlēme, ka Latgolai jōapsavīnoj ar Vydzemi un Kūrzemī, ar kū pōrstovī pisadalēja ari Rēzeknes kongresā.

Kod 1917. godā sabruka krīvu cara armeja, ari Naustrāns ar 1918. godu vajdēja lēnyki. Draudzes lūcēki sorgoja sovu prāvestu, dīnu un nakti jō tyvumā uzatūrēja 6—10 bruņoti veiri. Februari, kod centrā Rogovkā beja tērga dīna, šī sorgotōji, pōrsalīcīnōjuši, ka nikkas navar draudēt prāvestam, aizgōja uz tērgu. Šīmā breidī kaida sīvite atskrēja breidynōt prāvestu, ka nōk slapkovas. K. Martinenās kūpī ar vikaru devēs uz bazneicā. Vikars uzķope kōra telpā un nu turines uz beninām, bet prāvests lyudze Dīvu pi oltora. Atskanēja vairīki šōvini, slapkovas sagrōbe īvainotū prāvestu un izvede ūrā nu bazneicās; ejut jys ar lobū rūku beja pīsakēris durovu stenderei, ar kreisū — durovom: vēl pēc trejim godim tū varēja redzēt ašnainūs rūku nūspidumus...

Prāvests pakrita bazneicās dōrā, tur jū launi bendes durstēja ar durklīm, kamer mūcekļi, kas sovu dzeivi uperējis bazneicai un latvišu tautai, īsleidēja myužebā. Nīvīns nikō ni redzēja, ni dzērēja. Kod nu tērga saskrēja cylvāki, jū atroda jau nūasīnōjušu. Vikars nu pōrdzeivōtō dabōja nervu sabrukumu. Prāvestu paglobōja bazneicās dōrā.

J. Veikme rokska, ka goreigō priķšniceiba veikuse izmeklēšonu. Nūsaskaidrōja, ka slapkovas beja nu Drycānīm ar borvedi Dominiku Estu priķšgolā. Naustrāns draudzei tyka uzlykti smogs sūds: devenus mēnēšus nadeve jaunu prīsteri un nīvīns cīts te nadreikstēja nūtūrēt sv. Misi, beja aizlīgts daleit sakramētus, tīkai nūpītīs slīmeibas gadejumūs beja atlāuts pakolpōt kaimīndraudzes prāvestam. Naustrānišm svātīnōs un svātū reizēs beja jōsapūcej bazneicā un bez prīstera jōsavinōj gondareišanas lyugšonōs...

JŌNS BROKS DRUSKU LEIDZJYUTEIBAS...

Pa dzeives lelcelim voi stygom idams,
Sev pajem druskus leidzjyuteibas leidz!
Lai zyni tū, ka kotram jōpaleidz!
Pa dzeives lelcelim voi stygom idams,
Tu faužu bādas satīksi ikbreid,
Un daudzreiz priks, kū maneisi,
byus šķitams.

Pa dzeives lelcelim voi stygom idams,
Sev pajem druskus leidzjyuteibas leidz!

OSKARS SEIKSTS

ALEKSANDRS ANCĀNS. KONJUNKTURISTI I SAPYNU BĀRNI

Kū vīgluok atlāist (ka bytu juoizlosa, bet Ancāna gadīni tys nav juodora) — muokslīnīciskū infāntilismu voi konjunkturismu, kas rūbežojas ar nūdeveigumu? Tū vairuok, ja jū sacerieju muokslīnīciskais leidzīns navar byut par pīteikšu pamatu, kābā atlāist tik valeimi bezkauniskū ulmaņuošonu.

«Zeme un sīrds» (1939.) — vysuļmaniskuokais poezejis kruojums latgalīšu literatūrā (pyrmais Ancāna dzejūlu kruojums ir »Ezerzemes šalkas«, 1936.).

Pyrmuo puse gruomotys (skaidrs, ka nūdavys juomoksoj, bet pat komunisma laikus apsaguoja ar puors citatim!) ir vīna vīneiga slavis dzīsme Vodūpām (Zemīs Saiminikam, Siejiejam). Latgolai īdaleits dzejūls »Solmu jumti« (par kū solumu, a na cysu, voi i tū pīprasejs »laikmata gors?«). Puorejais ir sapynu pasauls, romātisks vizejis — īteresanta (pyrmuos erotiskuos fantazējus latgalīšu poezejā?), koč vysleidza platiāska dzeja — novatorisms te ir viņ

PRĪSTERS BRONISLAVS KOKINS + 1912.— ordināts 1935.—1997.

Bronislavs Kokins dzimis 1912. godā 6. martā Naujenes pogosta Dūdeļūs, skūlas gaitas uzsōce Daugavpili, tod vuicejōs Aglyunas gimnazējā un 1930. godā īsastōja Reigas Goreigā seminarā, 1935. godā 30. maijā arhiveiskups Antonijs Springovijs jū ordināja par prīsteri.

Pyrmo dorba vita beja Aglyunas gimnazējā par latiņu volūdas lektoru, kur veice ari kapelana pīnokumus. Apdōvynotājā prīsteri goreigō priķšniceiba saskateja spējas un syuteja studejōs uz Romu, kur Angelicum universitatē 1938. godā igiva licencia-ta grādu filozofejā. Kod atsagrīze dzīmīnē, tyka icalts par docentu Latvējas Universitates jaundibynotājā Teoloģejas fakultatē.

1940. godā, politisku apstōkļu

spīsts, pōrsacēle uz proviņci un kolpōja Bajtīnovā, Aglyunā un Indrā. Vysur jaunū prīsteri cineja, jo prota interenti sprediköt, aktīvi pīsadalēja sabīdriskajā un kulturas dzīvē. 1942. godā Aglyunā atjaunōja Goreigū semināru, tur B. Kokins pasnīdze filozofejā.

Latejai straujim sūlim tyvōjōs II pasaūla kara vātru brōzmas, B. Kokins nūnōce Vōcejā, Pasavas kapucīnu klūsteri, kur dorbōjōs par draudzes paleigmōceitōju. Šīmā laikā beja ari Svātā Tāva delegata Dr. P. Laurinoviča personeigais sekretars. Kod kara trūksnis apkūla, pulcēj Latvišu katōlu jaunekļu — bejuši kāraveiri — vēlējōs studēt teologiju Belgejā un par jaundibynotō semināra mōceibū spāku aicynoja B.

Kokinu. 1947. goda rudinā pats jys atsōce studejas Luvenas universitatē un pēc divim godim beidze ar doktora grādu filozofejā.

Pēc studejom B. Kokins izceļoja uz Kanadu un 1951. godā īsaroda Toronto, uzājēme latvišu katōlīceigūs goreigū apryupi, bet 1957. godā arī diecēzes vadeiba nūreikōja par profesorū sv. Augustina Goreigā seminarā Toronto. 1957. godā jū īcēle par paleigmōceitōju sv. Mikeļa katedralē, pēc Toronto arhiveiskupa priķšlykuma par nūpalni Bazneicās lobā apbolvōja ar Svātā Krāsla ordeni »Pro Ecclesia et Pontifice«.

1982. godā B. Kokins aizgōja peļneitā atpytā. Atzeimejūt jō prīstereibas zalta jubileju, 1985. godā 9. junī tyka reikōta jubilara plaša

sumynōšona.

Veseleibas un pōrdzeivōjumu dēl B. Kokins jau vairōkus godus beja prōniski kūpamūs slimneicā, jō pādejō dzeives vita beja lelyskō Kanadas slimneica »Providence Villa«, kur bīži apcīmōja Toronto draudzes katōli, pipaleidzādamī pōrvārēt smogū slimeibu. Par tū mes katōli dzimtīnē, asom ļūti pateiceigi, tys mudynojo ari myusus apmeklēt slymūs goreigūs gonus un lyugtīs par jīm, kai tū vairōkus godus darēja Toronto latviši. Palīdis jīm!

Izcytās profesors un prīsters Bronislavs Kokins 1997. goda 13. septembrī pēc lelom cīsonom, uperejūt tōs sovas tautas un tīceigūs nūdūmā, uz myūžim nūslēdze acis. Jū guļdēja Toronto kopūs.

Uz tikšonūs myužebā!

A. BUDŽE,
prāvests

TEDIS

Šīvē uz naudas maisa

Turpat trejs godus strōdōju Nacionālajā bibliotekā direktora Andreja vadeibā, leidz jys sadūmōja saimnīkōt sovā seņu zemē. Seikstais kūrzenīns ir pēlējīs, lai ari cyti zynōtu divas jū darbeibas epizodes.

Pyrmo saistōs ar ynsnā-pateikamōkū: uzsōcūt obu kūpeigōs dorba gaitas, bibliotekai vajadzēja atbreivōt kōrtejū mōju Vacērigā par lobu tūreizejam »Latinformam« un grōmotas pōrvest uz galeigi izdemolātajām zyvu fabrikas »Kaijas bejušim cehim Tērbatas ilā. Kai tys vys nūtyka — pat dūmōt nagribu, kur nu vēl raksteit. Uz bibliotoku tyka izdareits spīdiņs — tyvōjōs atmūda un »augšas steidzīnōja pōrsaceļšonūs. Direktors ik pa laikam tyka saukt skāidrotis un uz vīnu taidu tīkšonūs pajēme mani leidz kai statīsu.

Tai Tērbatas ilās 75. mōjas ibrauktvē nūtyka kas leidzēgs Remarka romanu varūni pasarōdeišonai nu pagōtnes pleivurim. Nūteiktajā laikā pīripōja limuzins un izkōpe treis veiri: valdeibas ūtrō persona, »Latinform« ūfes un ministra vitnīks, un uzreiz, gon teišā, gon pōrnastā nūzeime ilankuši, direktoru pīspīde pi sīnas — kai taiseitū sīst kīstā... Stōvēju pi caurbraukutes ūtrō sīnas un redzēju, ka augstī veiri nasajutōs labi, ministra vitnīkam drebēja storas — pyrms kū taidu beju redzējis tikai vīnu reizi kolnūs, gon cyta veira izpīldējumā...

Tyka nūpraseits: voi direktors atceist partējas un valdeibas reikōjumus? Andrejs padeveigā mīrā aplīcīnōka, ka dora tū taipat kai kłotastūši... Nakavejūtī sekōja nōkūšais jautōjums: voi direktors pīkreit jau reit sōkt pōrsavōkt?.. Atbīdē skanēja

tīkpat pazemeigi: jā, pīkreitu...

Tūlaiku varoni mozlit apjuka nu tīk nagaideiti vīglas uzvaras, nadrūši sasakatējōs kai nūjālōdāmi, ka nav jōpīlitoj cytas, drūši vin iprīkš sarunōtas metodes, pasagrizē, lai spartu triumfa sūli pīmūšonāi un kāidu breidi, pōrnasūt augumu smogumus nu kōjas uz kōju, atsaroda situacējā, kod Remarka varūni izdora liktineigū sitīni sev par lobu... Andreja sitīns beja tīkpat zibineigs, cik nagaideits, un golvona — uz mota laikā!

...bet... — jys turpīnōja it kai bytu iturējis pōrdūmu pauzi, — »es kai direktors navaru pīspīst bibliotekares pōrsaceļt ar grōmotom uz telpom, kas naatbylst drūšibas prīcībom!«

Vysi trejs tymā breidī išonā atsaspērēs uz ūtras kōjas un atsagrīzt uzvarātōju pozā vairs nabeja spējeigi. Golvonais nu jīm tīulej saprota, ka šītāmās panōkums ir zaudējums, parōdēja tāidu pošu reakcēju, kai direktors, un strauji nūprasejā:

»Cik laika un naudas napīcišams?«

Andrejs nūsauce skaitūs.

Lai gan biblioteka pōrspāka pīskātik un tai pīsakōpe, direktora augsasīcība deve laika handikapu, lai grōmotu napateikamū pōrtransportēšanas procedūru sagatavotu pusleidz cīvēceigu.

Utrō epizode ir daudz pateikamōka kōc voi tōdēl, ka jīm ītājautas sīvītēs...

Vins nu golvonajim imaslim, kōpēklybōja myusu saimnīciski dorbi, beja zamōs strōdīnu olgas, kam vairōk pīmoksōt nāpijōve kai to idybīnōtō finansu kōrteiba. Andrejs napōrtraukti rokōs vysūs īspējamajūs grō-

motvedeibas cyrkularūs, maklādams kāidu spraudzeņu izejai nu »šaurōs bezīcejas«.

Kāidu dīnu jys aicynojo mani un idūd izlaseit garu un sarežēitu informācēju, kas maņ tīkpat kai kosmiskō kuga rasējums. Saprats, ka nu maņa jāgas nabyus, direktors kāidu laiku sīdēja dūmēigs, tod saceja:

»Reit uzvēlē bolu kraklu un ele-gantōku koklāsaiti... Īsim meitōs...«

Nōkūšājā dīnā eisi pyrms dorba laika bejgom Andrejs diplomātā sastykēja vysu, attīceigai reizei parādzātū, maņ rūkōs ispīde puču puški, un devemēs uz Vacēigu, lai atsarostu pi divom ministrejā finansu turātōjom... Klōtais golds līcīnōja, ka asam gaideiti. Andrejs, stabils dzīvē un omotā, jyutōs breivi, es, daudz vīglōks, tūrēju jam leidza, saprūtams, tīk tīk, ka »jam to jōnīteik!«

Sōkums izaskatēja, ka īsaroduši divi ihydējēji, bet tod, jyutu, ūfes sōc naatlāideigi un metodiski uzlikt sloz-dus. Vins nu tīm izarōdeja veiksmei... Kai stōp cytu, pavysam navaineigi, Andrejs izsacēja naizpratni: kai tī var byut, ka strōdīnikā nav īspējams moksōt, cik gribātu.

Atbīdēti tyka nūsauktā maņ jau radzātō instrukcēja.

Tōlōkais ļūti leidzīnōjs A. Puškina »Precinikam«, kod daiļovas rūkas teikotājām ir ari laupeitōja nūdūmī, prūtām, myusdinu variantā. Dāmas par vālu aptvēre, ka Andrejs paragrafu punktus zyna lobōk... Gordumi uz golda tukšōjōs, lai tyktu atjaunōti, un vēlreiz lai tukšōtūs... Līta gōja vyss sīvīšķeigais ūarms grōmotvedeibas nūslāpumu sardzē, māronas koketības aizsagā rīteja ceiņa, leidzēga aligatoram ar pitonu, lai vysbeidzīt obas sīvītes pasādūtu lobprōt, bibliotekai atdūdūt uzvaras laurus...

Sapsryngtō romantisma specifiskū vōrdu apmaiņa munā saprassonā nāgaidūt inese skaidreibu finansu

Vīnōta zeme mums, Tu — Saiminīks! Myužam par veļtem, kū tēvījai devi, Latviša dvēlē degs laime un priks.

Itymā sakāra — »15. majā«, »Lelais priks«, »Tautys gavilis«. I apogejs — »Karaveiru dzīsme (Autotanku pulkam)«. Ūtra tāida gryuts savaičiut pat pi čīlu, kur niū vēl latgalīšu literatūrā, kur kolaboracionisms ar uļmanistūm vysod skaitejīs kai tautys nūdeveiba.

Gryuts pasaceit, varbyut ituo vysa vajagujoja, kaba atsvārtū gruomotys ūtrōs pūsis dekadeitismu i nalaik-mateigī — »globušonūs sapūsi». Kai tīpuok no bytu, bet niūs latgalīši nav daguojs da tik suniskys zuobaccibys. I tīs vyss laikā, kod bibliotekys »atteireja« nu latgalīšu gruomotu i likvidēja Daugavpīls školotuotoju iñstitutu — ūtrō jyutamuokū latgaliskuma fundamentu piec Rēsnis školotuotoju iñstitutu! Es aprūtu, ka dzeive ir sapyns, bet vysleidza vys mes asam ikolti laikmata galērā i ir juozyna, kod pasaceit Nā. Dūmuotka naārāt i skaitīt tik caurspeidejus (varbyut viņi niule tī ruodis?) i puordūrus glāmujomus. Kurs tīpuok saceja, ka latgalīši ir kautreigi i kauncēgi?

18. NOVEMBRĪ

(Pyrmais pants)

Līksmōsim, tautīši, gavīlu svātkūs, Lāusim lai sīrīši kāist laime un priks!

Līksmōsim, latviši, gavīlu svātkūs,

Vīna nyu zeme mums, vīns Saimin